

Seme je pa dobro, ako ima še ako vso kaljivost v sebi; čisto pa, ako ni pomešano z drugim semenom. Najbolje je, ako si seme pripraviš sam in sicer od jedne rastline za več let. Seme moraš skrbno posušiti in na kakem suhem kraju hraniti. Dobro dozorelo in skrbno hranjeno seme obdrži svojo kaljivost več let. Zlasti obdrže kaljivost kumare, buče in razno sočivje, manj časa pa česen, petršilj, korenje in zelena.

Seme sejemo, ko spomladansko solnce zemljo dovolj ogreje. Take, na prostem sejane rastline pa kaj rade pozebejo, ker jim zelo škoduje ponočni mraz. Vsak umen vrtnar si napravi gnojne gredice, v katere more zgodaj posejati seme in mlade rastline varovati hudega mraza.

Gnojne gredice napravijo se tako: Na kakem suhem in gorkem, proti solncu obrnjenem kraju, najbolje pod kakim zidom, ki brani proti mrzlemu vetru, izkoplje se kacijh 60 cm globoka in po potrebi dolga jama. V to jamo natepta se vročega, konjskega gnoja. Na ta dobro potlačeni konjski gnoj postavi se lesen obod tako, da je obrnjen proti solncu. Okrog oboga natrese se pa vsaj kacijh 40 cm na debelo konjskega gnoja, kateri se dobro potlači.

Obod napravi se iz štirih desk. Sprednja in zadnja deska ste po potrebi dolgi. Razen tega mora biti sprednja deska kacijh 16 cm nižja od zadnje, tako, da leži pokrov, s katerim se pokriva gredica, nekoliko napoševno. Pod zgornjim robom desk pribije se letvica, na katero se polaga okno in pokrov.

Čez nekoliko dnij se gredica ogreje ter začne iz nje puhteti. Sedaj se okno odpre, da izpuhti soparica. Ko smo prepričani, da se je gnoj popolnoma ogrel, moramo na gnoj nanesti dobre črnice ali prhlice kacijh 25 cm na debelo in sicer najprvo polovico zemlje in ko se je ta ogrela, drugo polovico. Ko se je vsa zemlja segrela in iz nje ne puhti več soparica, potem je gnojna gredica napravljena in seme se lahko vanjo seje.

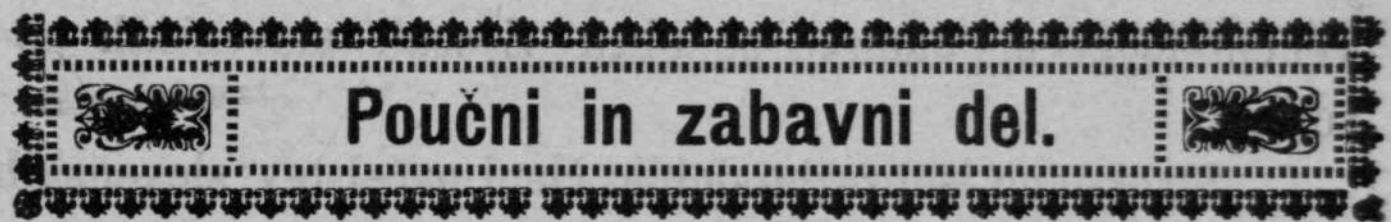
Ko je seme vsejano, morajo se gredice prav pogostoma zračiti, ker brez zraka rastlinice ne morejo živeti. Pri gorkem in solnčnem vremenu odvezamemo okna ali jih pa prav visoko odpremo. Tudi pri slabejšem vremenu morajo biti okna malo odprta.

Dokler so rastline še male, je dovolj, če odpiramo okna vsak dan le par ur. Ko so se pa rastline okrepile ter se prstnega stališča navadile, odpremo okno popolnoma in jih samo hudega ponočnega mraza varujemo. V zelo mrzlih nočeh naj se pokrovi pokrijejo še s slamno odejo.

Take gnojne gredice vendar precej stanejo, zato hočemo povedati, kako delajo nekateri vrtnarji, da brez gnojnih gredic dobe že zgodaj spomladi dovolj potrebnih sajenic. Čez zimo se napravijo lesene odprte skrinjice, katere se napolnijo z dobro zemljo. Že po zimi se poseje seme v take skrinjice, katere hranimo v gorki sobi. Ako je treba, polije se zemlja z mlačno vodo, ko je že gorkeje vreme nastopilo, prenesemo skrinjice na okno, katero je obrneno proti solncu. Polagoma začenjamo odpi-

rati okna, da se mlade rastlinice navadijo zraka; tako si more potrebno mali vrtnar, ki ima le majhen vrtiček, odgovoriti potrebno množino sajenic. Vsem tem pa priporočamo, da si napravijo vsaj jedno gnojno gredico.

(Dalje sledi.)

Poučni in zabavni del.

Najnovejše o kraljedvorskem rokopisu.

Kakor ruskim učenjakom ne dajo mirovati normanski Varjagi in se bojujejo zdaj zanje, zdaj proti njim, tako imajo tudi Čehi — Kraljedvorski rokopis — ta gordijski voz, katerega vozljajo vže skoro celo stoletje brez pravega vspeha. Koliko se je vže pisalo o pristnosti ali proti njej — tega českega spomenika, ve vsakdo, ki se le količkaj zanima za znanstven in v obče duševen boj raznih narodov. Prvič so se začeli glasovi očitno proti pristnosti rokopisu v petdesetih letih, dasi se je vže davno pred marsikaj pisalo, ki ni govorilo ravno zanj. Ta prvi boj je bil v nekem oziru najhujši, kajti bil je boj naroden, boj Nemcev proti Čehom. Max Büdinger in Jul. Feifalik sta bila moža, ki sta si upala očitno nastopiti proti rokopisu in sta skušala dokazati, da je podvrženo delo. Seveda Čehi niso mogli molčati in prva sta se oglasila brata Jožef in Hermengild Jireček se spisom: „Die Echtheit der K. H. kritisch nachgewiesen (Praga 1862). Boj je bil do malega končan — radi tega, ker je v tem letu umrl Jul. Feifalik. Zaključil ga je l. 1867. spis: „Dějini královského věnneho města Dvora Králové nad Labem. K oslavě padesátleté pomátky nalezeni rukopisu Králedvorského sepsal a vydal Antonín Konst. Vitak. V resnici sam slavospev!

Zanimivejši je bil vsekakor drugi boj, ki se je razvnel v l. 1878. 1879 mej Čehi samimi in je bil radi tega tudi mirnejši. Proti pristnosti so se borili: Šembera, Vašek, zraven še Rus V. J. Lamanskij, Petrušević, Makušev, Jagić in od nekedaj Fr. Miklošić. Mej temi je bil Vašek prvi, kateri je v daljši razpravi pokazal da jezik Kraljedvorskega rokopisa ni prava staročeščina, kar seveda ni nikomur na um prišlo, saj so bile ravno na podlagi tega rokopisa pisane vse staročeške slovnice. Za rokopis so nastopili v mnogobrojnih spisih Jož. Jireček, Brandl, Mašek, Fr. Bartoš, Sreznevskij.

Dasi je vže leta 1867 pisal J. Hanusz v svojem delu „Das Schriftwesen und Schriftthum der böhm.-slav. Völkerstämme“ st. 55 sledeče: „Znanje paleografije, primerjajočega jezikoslovja in zgodovine, dušeslovja in pesništva, je v naših dneh tako veliko, da moremo z gotovostjo reči: tako duševno-književno delo, kakor sta imenovana rokopisa, podvreči pred 50 leti je bilo nemogoče. Da, prva akademija more še dandanes razpisati nagrado na spis, ki bode podoben Kraljedvor-

skemu in Zelenogorskemu rokopisu, pa nikdo ne bode te zaslužil! Dokler se pa kaj tacega ne zgodi, je nepotrebno govoriti o napadih pristnosti: *beati Bohemi possidentes!* — vendar tudi ta perioda ni končala vsega boja, in kakor bodemo videli, vprašanje še danes ni rešeno — za mnoge. Seveda je bilo vprašanje za učenjake tujih neslovanskih narodov vže rešeno, ker so se skoro na podlagi svojih večinoma ne jezikovnih preiskav uverili o nepristnosti Kraljedvorskega rokopisa. Tako pišeta vže v l. 1866 proti temu Feifalik in Gaston Paris v *Revue Critique* II, 318—319 na podlagi njegove vsebine.

Kakor je Vašek prvi nastopal proti jeziku rokopisovem, tako je naša zadnja ali tretja doba tega boja z nastopom Gebauerjevimi poudarjala najbolj jezikovno stran. Gebauer, naprošen od nemškega slavista Aug. Leskiena, urednika dotičnega dela Ersch Gruberjeve enciklopedije, napiše članek z naslovom „*Könighofer Handschrift*“, kojega čitamo v 38. delu II sekc. 54,231 do 54235. V tem sestavku poroča profesor Jan Gebauer o vsem, kar je o rokopisu vedeti treba kot takem in izrazi po mnogih ovinkih z nekako rezervo mnenje, — da je podvržen. Masaryk je o tem članku v časopisu: „*Athenaeum*“ poročal in Gebauerja nagovoril, da bi o tej stvari še dalje pisal. Gebauer napiše zato za „*Athenaeum*“ spis: „*Potřeba dalších zkoušek rukopisu Královédvorského a Zelenohorského*“ l. 1886. — S tem je boj z nova vzplamtel, posebno ko je izšel še dolgi Gebauerjev temeljito sestavljen spis; *Unechtheit der Könighofer Grünsberger Handschrift* (1887) v Jagičevem *Archiv für slavische Philologie* X—XI in pozneje „*Poučení o padělanych rukopisích Královédvorském a Zelenohorském*“.

Gebauer je dobil mnogo pristašev, pa tudi mnogo nasprotnikov. Ž njim sta bila Goll, Knieschek, proti njemu so se borili večinoma zgodovinarji, politiki, kakor Tomek, Julijus Grègr, in taki jezikoslovci kakor so Kolousek, Zakrejs, Prusik, Bačkovský. Ti so na vse različne načine skušali Gebauerja in njegove sobojevnike — v dolgih, v glatkem — (a družega — nič) — jeziku pisanih člankih v „*Narodn. Listih*“ „*Osvěti*“, „*Čehu*“ — prepričati, da njegova ni prava, — skušali so ta boj razširiti tako, da bi tudi priprosto ljudstvo zvedelo, kedo je Herostrat čeških spomenikov.

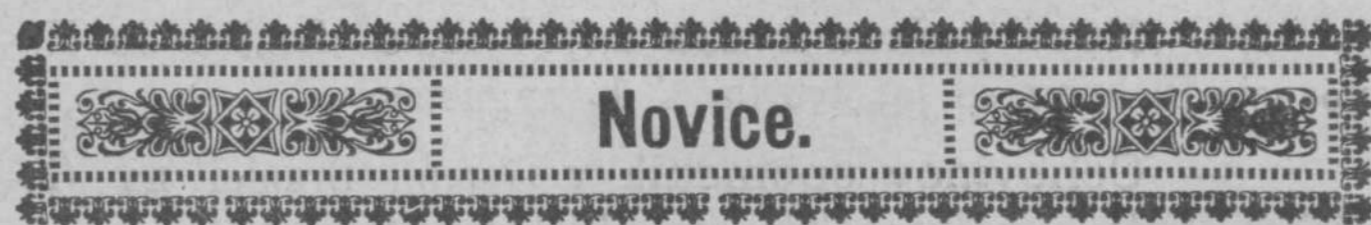
Izšla je konečno še pesem „na čast“ Gebauerju in Masaryku, ki ju je skušala kolikor mogoče osmešiti, njen naslov se glasi: „*Nová píseň o hrozém sfašování pomátek, objeveném skrze dvě hvězdy českých a vysokých škol Pražských*“.

Ko niti kemična analiza prof. V. Šafařika Bělohoubka ni mogla ničesar dokazati in pristnosti do cela nič podpreti, so glasovi razven Zakrejsovega v v „*Osvěti*“ večinoma potihnili. Ker je ta zadni boj v prvi vrsti se opiral na jezik in so zagovorniki rokopisa do skrajnega časa upali, da jih bo rešil znani Martin Hattala, kar se pa ni zgodilo, — tedaj je bila

jedina nada vseh, ki bi bili radi videli rokopis pristen, jezikoslovec, koji bi se mogel vsaj nekoliko s profesor Gebauerjem meriti. In res — ta nada — je bila doktor Václav Flajšhaus, ki je napisal obrambo rokopisovo iz jezikove strani, in je izšla letos v „*Časopisu Musea Království Českého* stri 195—282 z naslovom „*Boj o rukopisy*“ tudi poseben odtis 88 str.) Marsikdo, seveda ne jezikoslovec, si je mislil, no ta je pa posvetil enkrat Gebauerju in razkril, kaj ta mož zna! — Seveda je bil po precej učeno in natančno, vrhu tega pa vendar le grozno subjektivno pisanemu spisu, Gebauer prisiljen odgovarjati, kar je tudi storil, dasi nerad in z nejevoljo v „*List. filologickýh*“ pod naslovom: „*O nově obraně padělaného rukopisu Královédvorského*.“ (tudi posebni odtis 107 str.), kjer je napade svojega učenca Flajšhaus, večinoma tako opovrgel, da smo ostali tam, kjer smo bili.

Dr. Flajšhausov spis postane nehoté dokaz nepristnosti rokopisove. Oba spisa pa, Flajšhausov in Gebauerjev, kažeta, kaj vse more znanost storiti in pričata ob jednom, da onim, ki še sedaj niso uverjeni o nepristnosti rokopisovi, ne pomaga nobeno mazilo da bo za te ljudi treba še novih dokazov, novih spisov eksperimentov itd. Pa hvala Bogu, mej učenim svetom ni mnogo ali nič njegovih pristašev, tako da se moremo nadejati, da tudi ostali ne bodo „pri spoznanju resnice imeli otrpnjenega srca“ — in se resnici sami upirali. Imenitnejši možje in pisatelji se ne sramujejo več priznati resnice tako n. pr. Jaroslav Vlček v svoji književni zgodovini češkega naroda kraljedvorskega rokopisa niti ne omenja ne. Da se pravi o rokopisu se prepirati prazno slamo mlatiti, to je spoznal Gebauer sam, kateri se je zadnjikrat v ta namen potrudil pisati, dasi nerad. Njegovo pričeto delo, epohalna historična slovnica češkega jezika (izšla sta do sedaj I, III¹) je pač nekaj družega nego prazno pričkanje za rokopis. Rokopis je pred desetletji storil svojo dolžnost, navdajal je narod s pravim narodnim ponosom, vzbujal je narodno zavest, katera ni pri nobenem slovanskem narodu tako hitro in mogočno vznikla kakor ravno pri bratih Čehih, — pripomogel je mnogo v to, da je Čeh sedaj prvi mej avstrijskimi narodi — in to ni mala, pač pa velikanska zasluga — bodisi, da je rokopis delo novejše ali starejše dobe.

J. K.

— Županski shod. Na županski shod dne 16. in 17. t. m. so povabljeni kot gostje tudi vsi slovenski deželni in državni poslanci. Dne 16. t. m. na predvečer shoda bode ob 8. uri zvečer na vrtu „*Narodnega doma*“ veselica s petjem, godbo in s prižiganjem umetnega ognja. Pri tej veselici priredi odbor narodnih dam pod predsedstvom gospe podžupanije Marije pl. Bleiweis-Trsteniške bazar na korist fondu za Pre-